

שאלה: מברכים מתחת לחופה שבע ברכות. אנא תבאר מה הטעם לכל ברכה וברכה? ויש עוד שתי ברכות לפני קריאת הכתובה.

תשובה:

הברכה הראשונה היא כמובן ברכת בורא פרי הגפן". כי כל מאורע חשוב, כמו קידוש ליל שבת, וכן הבדלה במוצאי שבת, עורכים על כוס יין. "והיין ישמח לבב אנוש" (תהלים קד, טו). וצריכים גם בפעולה גשמית לעורר את השמחה בעשיית המצוות.

ברכה שניה היא: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם, שהכל ברא לכבודו". ברכה זו נתקנה כדי להזכיר שנברא העולם למען פריה ורביה, כי "לא תהו בראה, לשבת יצרה" (ישעיה מה, יח). "וזוהו כבודו של מקום שאין כבודו של ה' נודע אלא ע"י בריותיו שנאמר 'כל הנקרא בשמי, ולכבודי בראתיו' (ישעיה מג, ז). כך פירש אבודרהם בשם רמ"ה.

ברכה שלישית היא "יוצר האדם". דובר כשעדיין לא היתה לו אשה. גם אז הוא היה כליל היופי. גופו מתוקן כל צרכו לכל מה שהוא זקוק לו. כח השמיעה, כח הראייה, כח ההילוך, כח להשתמש בידיו ואצבעותיו. גוף האדם הוא מפליא לא רק ביופיו אלא גם בכשרונותיו הטכניים ושימושיהם..

ברכה רביעית: "אשר יצר את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו, והתקין לו ממנו בנין עדי-עד, ברוך אתה ה', יוצר האדם". הרמב"ם (מורה נבוכים ח"א פרק א) ואבודרהם ביארו כי המלים "צלמו ותבניתו" מוסבות לא על הקב"ה אלא על האדם. צלם האדם ותבנית האדם הם במצב הטוב-המירבי להועיל לו לכל דרישותיו.

"והתקין לו ממנו בנין עדי עד". "ממנו" מגופו של האדם לקח ה' צלע ויצר ממנו שותף הנאמנה לו לכל חייו. וע"י יצירת כלי מפואר זה יש לאדם האפשרות להתקיים לנצח ע"י השארת צאצאים, וגם הם ישאירו אחריהם צאצאיהם, כל אחד מהם בזכות האשה שלו שהיא לעזר לו. וכך יהיה האדם ל"בנין עדי עד", לדורות.

ברכה חמישית. "שוש תשיש ותגל העקרה" היא ירושלים, שגם יחסו של הקב"ה לארץ ישראל היא כמו חתן אל הכלה. "ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלוהיך" (ישעיה סב, ה). ומאיזה טעם הקדימו ברכה זו עוד לפני הברכה הישירה על חתן וכלה הגשמיים הנעמדים מתחת לחופה? אלא נאמר בתהלים (קלז, ו) "תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים על ראש

שמחתי". כמובן דאגתנו על צרת הכלל קודמת ועדיפה על פני דאגתנו והתעניינותנו בבעיות הפרט. עד כה נחשבת ירושלים כ"עקרה", כל עוד "שועלים הלכו בה". ונאמר לה "רני עקרה" (ישעיה נד, א). מתי נשמח בשלימות? "בקבוץ בניה לתוכה" כאשר תהיה לעם ישראל בעלות שלימה על כל מרחבי ציון "כי יבעל בחור בתולה, יבעלוך בניך" (שם) בעלות מושלמת. ולכן מסיימים ברכה זו "ברוך אתה ה', משמח ציון בבניה". וכמו שאמרו במדרש תנא דבי אליהו זוטא (כ"א) "ובמה היא שמחה? בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה שנאמר (ישעיה מט, יח) 'שאי סביב עיניך וראי, כולם נקבצו באו לך. חי אני נאם ה' כי כולם פְּעָדֵי תלבשי, ותקשרים ככלה".

ברכה ששית. "שמח תְּשֻׁמַּח ריעים אהובים. כשמחך יצירך בגן עדן מְקֻדָּם". כשם שבגן עדן האיש לא לטש עיניו לנקבה אחרת, כי לא היתה שום אשה אחרת בעולם, כך מברכם חתן זה שישמח לעולם אך ורק עם אשתו זאת. וכשם שהאשה הראשונה בהיסטוריה, חוה, לא חמדה שום גבר זר, כי פשוט הדבר שלא היו קיימים כלל, כך מברכים כלה זו שלעולם ועד לא תסיח דעתה מאהבת בעלה זה. ומסיימים: "ברוך אתה ה' משמח חתן וכלה". כתב אבודרהם כי ברכה זו היא בקשת רחמים על החתן והכלה.

ברכה שביעית, היא היא העיקרית יותר מכולן, ופרט לאזכור "חתן וכלה" יש בה עשר לשונות: "אשר ברא ששון ושמחה, חתן וכלה, גילה רנה דיצה וחדוה, אהבה ואחוה שלום וריעות". לפי המלבי"ם "ששון" היא פעולה הניכרת, מחיאת כפים וריקוד. אבל "שמחה" היא בלב. כלומר אין כאן חיצוניות בלבד, אלא זה מגיע עד פנימיות הנפש. המלים "חתן וכלה" הם קריאות מלים אלו בקול, הכרזות של הנאספים, כמו "הנה לפנינו חתן וכלה!". שְׂמֵחִים אנו אפילו רק לבטא הגדרות אלו, עם כל משמעותן של המלים. "גילה" הוא מפני דבר חדש [שנתגלה]. "חדוה" היא חריפות השמחה ["חד"], המביאה לידי צהלה בקול. ארבע לשונות אחרונות הן הגדרות של היחס של בני הזוג זה לזה. "אחוה" כאילו הם נולדו מאותו אב ואם. "ריעות" שהם יכולים לשהות שעות רבות זה בנוכחות זו ואינם משתעממים, אינם מתעייפים מהנוכחות התמידית. (רד"ק על שמואל-ב טו, לז "רְעָה דוד")

ושם מסיימים עם בקשה על כבוד ירושלים, עיר תפארתנו, ששיב ה' לציון שמחות רבות של הרבה זוגות המתחילות את חייהם המשותפים, להקים משפחות נהדרות בישראל.

ויש לשאול, מפני מה הברכה הששית מסתיימת "משמח חתן וכלה" לעומת הברכה השביעית המסתיימת "משמח החתן עם הכלה"? עונה על כך רש"י (על

כתובות ח ע"א ד"ה משמח חתן וכלה) "ובאחרונה 'משמח חתן עם הכלה' לפי ששמחת ברכה הראשונה לא בשמחת חתונה אנו אומרים, שהרי תפלה היא שמתפללים ומברכים שיהיו שמחים בהצלחה כל ימיהם. לפיכך אין לחתום בה 'משמח חתן עם הכלה' דמשמע איש באשתו, אלא ברוך ה' משמח את שניהם לעולם, בסיפוק מזונות וכל טוב. ובאחרונה [=ברכה שביעית] שבח שמשבח להקב"ה שברא חתונת דיבוק איש באשה, על ידי שמחה וחדוה. לפיכך יש לחתום משמח חתן עם הכלה, שהוא לשון שמחת איש באשה". עכ"ל.

אלא הם מקצת ממה שטמון במלים אלו של שבע הברכות. אשריהם ישראל!